

บทที่ 10 ผลแห่งการยื่นอุทธรณ์

มาตรา 281 บัญญัติไว้ว่า “การยื่นอุทธรณ์ย่อมไม่เป็นการทุเลาการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้น แต่คู่ความที่ยื่นอุทธรณ์อาจยื่นคำขอต่อศาลอุทธรณ์ไม่ว่าเวลาใด ๆ ก่อนพิพากษา โดยทำเป็นคำร้องชี้แจงเหตุผลอันสมควรแห่งการขอ ให้ศาลอุทธรณ์ทุเลาการบังคับไว้

คำขอเช่นนั้น ให้ผู้อุทธรณ์ยื่นต่อศาลชั้นต้นได้จนถึงเวลาที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้อุทธรณ์ ถ้าภายหลังศาลได้มีคำสั่งเช่นนั้นแล้ว ให้ยื่นตรงต่อศาลอุทธรณ์ ถ้าได้ยื่นคำขอต่อศาลชั้นต้นก็ให้ศาลรีบส่งคำขอขึ้นไปยังศาลอุทธรณ์ ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินอย่างยิ่ง เมื่อศาลชั้นต้นได้รับคำขอไว้ ก็ให้มีอำนาจทำคำสั่งให้ทุเลาการบังคับไว้รอคำวินิจฉัยชี้ขาดของศาลอุทธรณ์ในคำขอเช่นนั้น

ถ้าผู้อุทธรณ์วางเงินต่อศาลชั้นต้นเป็นจำนวนพอชำระหนี้ตามคำพิพากษารวมทั้งค่าฤชาธรรมเนียมในการฟ้องร้องและการบังคับคดี หรือได้หาประกันมาให้สำหรับเงินจำนวนเช่นว่านี้จนเป็นที่พอใจของศาล ให้ศาลที่กล่าวมาแล้วงดการบังคับคดีไว้ตั้งที่บัญญัติไว้ในมาตรา 295 (1)

เมื่อได้รับคำขอเช่นนั้น ศาลอุทธรณ์จะอนุญาตให้ทุเลาการบังคับไว้ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินก็ได้ โดยมีต้องฟังคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง แต่ในกรณีเช่นว่านี้ให้ถือว่าคำสั่งนี้เป็นการชั่วคราวจนกว่าศาลจะได้ฟังคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งในภายหลัง ถ้าศาลมีคำสั่งให้ทุเลาการบังคับไว้ตามที่ขอ คำสั่งนี้อาจอยู่ภายใต้บังคับเงื่อนไขใด ๆ หรือไม่ก็ได้ ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้อุทธรณ์ทำทัณฑ์บนว่าจะไม่ยกย้ายจำหน่ายทรัพย์สินของตนในระหว่างอุทธรณ์ หรือให้หาประกันมาให้ศาลให้พอกับเงินที่ต้องใช้ตามคำพิพากษาหรือจะให้วางเงินจำนวนนั้นต่อศาลก็ได้ ถ้าผู้อุทธรณ์ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้น ศาลจะสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้อุทธรณ์นั้นก็ได้ และถ้าทรัพย์สินเช่นว่านั้น หรือส่วนใดส่วนหนึ่งเป็นสังหาริมทรัพย์ ศาลอาจมีคำสั่งให้เอาออกขายทอดตลาดก็ได้ ถ้าปรากฏว่าการขายนั้นเป็นการจำเป็นและสมควร เพราะทรัพย์สินนั้นมีสภาพเป็นของเสียได้ง่าย หรือว่าการเก็บรักษาไว้ในระหว่างอุทธรณ์น่าจะนำไปสู่ความยุ่งยากหรือจะต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก”

ความหมายของการทะเลาะการบังคับ

การทะเลาะการบังคับตามมาตรา 231 มีความหมายว่าอย่างไร ?

เรื่องการทะเลาะการบังคับนี้ ตามปกติการยื่นอุทธรณ์ไม่เป็นการทะเลาะการบังคับตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น ถ้าผู้อุทธรณ์ต้องการให้ทะเลาะการบังคับจะต้องดำเนินการตามมาตรา 231 นี้ ถ้าไม่ดำเนินการตามนี้ ศาลจะออกคำสั่งบังคับและกำหนดเวลาให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาปฏิบัติตามคำพิพากษา ถ้าลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ปฏิบัติตาม เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอาจขอหมายบังคับคดีและขอให้ศาลตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีไปทำการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรืออาจดำเนินการจับลูกหนี้มาถ่วงแล้วแต่กรณีจนกว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษานั้นจะได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลต่อไป

ดังนั้น ความหมายของการทะเลาะการบังคับตามมาตรา 231 โดยสรุปแล้วหมายความว่า การที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาร้องขอต่อศาล ขอยกฟ้องบังคับคดีจนกว่าจะได้ฟังคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาแล้วแต่กรณีนั้นเอง ในการศึกษาเรื่องนี้ขอให้สังเกตการใช้ถ้อยคำ ป.วิ.แพ่งใช้ถ้อยคำคล้ายคลึงกันหลายคำ เช่น “รอกการบังคับคดี” หรือ “งดการบังคับคดี” คำว่า “ทะเลาะการบังคับ” นี้ หมายถึง “รอกการบังคับ”

ผู้จะขอทะเลาะการบังคับ จำต้องอุทธรณ์เสมอ

ผู้จะขอทะเลาะการบังคับจำเป็นเสมอไปหรือไม่ที่ต้องมีอุทธรณ์ด้วย ?

ในเรื่องนี้ผู้ที่ขอทะเลาะการบังคับจะต้องอุทธรณ์เสมอจะยื่นคำขอทะเลาะการบังคับโดยไม่มีอุทธรณ์ไม่ได้ คำขอทะเลาะการบังคับอาจยื่นมาพร้อมอุทธรณ์หรือยื่นภายหลังก่อนศาลอุทธรณ์พิพากษาก็ได้ แต่จะยื่นขอทะเลาะการบังคับก่อนยื่นตัวฟ้องอุทธรณ์ไม่ได้ ดังนี้คำสั่งคำร้องที่ 773/2516

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 773/2516

ศาลชั้นต้นยังไม่ได้ส่งรับฎีกาของจำเลย ศาลฎีกาจึงยังไม่มีอำนาจที่จะรับพิจารณาคำร้องขอทะเลาะการบังคับระหว่างฎีกาของจำเลย

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 24/2519

เมื่อจำเลยมิได้ฎีกา จำเลยจะร้องขอทะเลาะการบังคับในระหว่างฎีกาหาได้ไม่

ทางปฏิบัติ

ศาลส่วนมากจะให้เวลาลูกหนี้ตามคำพิพากษาปฏิบัติตามคำบังคับ 1 เดือนเสมอ ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นการบีบรัดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาดำเนินอุทธรณ์เร็วเกินไป เพราะถ้าให้เวลาน้อย ก็จะเป็นการเร่งเร้าให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาจำต้องยื่นอุทธรณ์เร็วขึ้น เพื่อจะได้ขอทุเลาการบังคับ

การขอให้ทุเลาการบังคับต้องมีการบังคับ

การขอทุเลาการบังคับ จะต้องให้ศาลออกคำบังคับก่อนหรืออย่างไร ?

โดยปกติการร้องขอทุเลาการบังคับนั้นต้องเป็นกรณีที่จะมีการบังคับคดีอย่างใดอย่างหนึ่ง จึงเกิดปัญหาว่าจะต้องถึงขั้นศาลออกคำบังคับด้วยหรือไม่จึงจะขอทุเลาการบังคับได้

ในเรื่องนี้ ขอให้ยึดหลักว่า การจะร้องขอให้ศาลทุเลาการบังคับได้นั้น ต้องเป็นกรณีจะมีการบังคับคดีอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ไม่จำเป็นที่จะต้องออกคำบังคับแล้ว ดังนั้น แม้ศาลยังไม่ได้ออกคำบังคับก็อาจขอให้ทุเลาการบังคับได้ (ดังนัยคำสั่งคำร้องที่ 25/2498 (ประชุมใหญ่)) ข้อสำคัญอยู่ตรงที่จะถูกบังคับหรือไม่ เช่น จำเลยถูกศาลพิพากษาให้ชำระเงินหรือพิพากษาขับไล่ เช่นนี้จำเลยจะต้องถูกบังคับจึงขอทุเลาการบังคับได้ แต่ถ้าเป็นกรณีศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องโจทก์ ๆ ก็ขอทุเลาการบังคับไม่ได้ เพราะโจทก์ไม่ต้องถูกบังคับอะไรเลย แม้ว่าศาลชั้นต้นจะพิพากษาให้โจทก์ต้องใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนจำเลยก็ตาม จะเห็นว่าเงินจำนวนนี้เมื่อโจทก์อุทธรณ์คดี โจทก์ก็ต้องนำมาวางศาลพร้อมฟ้องอุทธรณ์ตามมาตรา 229 อยู่แล้ว จึงไม่มีปัญหาในข้อนี้ โจทก์จึงยื่นคำขอทุเลาการบังคับในกรณีเช่นนี้ไม่ได้

ตัวอย่างแนววินิจฉัยของศาลฎีกา เช่น

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 433/2500

ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าที่ดินเป็นของโจทก์ ให้ขับไล่จำเลย ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับให้ยกฟ้อง โจทก์ฎีกาและขอทุเลาการบังคับคดี ดังนี้ไม่มีอะไรจะต้องทุเลาการบังคับ ศาลฎีกาให้ยกคำร้อง

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 365/2503

ศาลอุทธรณ์ยกฟ้องโจทก์ คงมีแต่ค่าธรรมเนียมที่จะบังคับให้โจทก์ใช้แทนจำเลยเท่านั้น โจทก์ขอฎีกาอย่างคนอนาถา และคงเข้าใจว่าถ้าได้ทุเลาการบังคับคดีก็ไม่ต้องวางค่าฤชา

ธรรมเนียมพร้อมฟ้องฎีกา จึงขอทุเลาการบังคับขึ้นมาด้วย เมื่อโจทก์ได้วางเงินค่าฤชาธรรมเนียม
ที่จะต้องใช้แทนจำเลยแล้ว โจทก์ไม่ถูกบังคับอะไร จึงไม่มีเหตุที่จะขอทุเลาการบังคับ

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกา ที่ 170/2509

ค่าฤชาธรรมเนียมที่ผู้แพ้คดีจะต้องใช้แทนคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง และจะต้องนำมาวางศาล
ตามมาตรา 229 จะขอทุเลาการบังคับโดยหาประกันแทนไม่ได้

การขอให้ทุเลาการบังคับคดีร้องขาดทรัพย์

มีปัญหาว่าในคดีร้องขาดทรัพย์ จะขอให้ทุเลาการบังคับได้หรือไม่ ?

ในกรณีที่เป็นคดีร้องขาดทรัพย์ ป.วิ.แพ่ง มาตรา 288 ให้ศาลพิจารณาคดีไปเหมือนคดี
ธรรมดา ซึ่งในที่สุดก็มีการตัดสินให้ยกคำร้องหรือพิพากษาให้ปล่อยทรัพย์แล้วแต่กรณี ซึ่งฝ่าย
ที่ไม่พอใจในผลของการพิจารณาก็อาจอุทธรณ์ได้ และมักจะมีการยื่นคำขอทุเลาการบังคับเข้ามา
ด้วย เช่นนี้มีผู้ทรงคุณวุฒิทางกฎหมาย⁽¹⁾ เห็นว่าการปฏิบัติเช่นนี้ไม่ถูกต้อง กรณีควรจะเป็นการ
ยื่นคำร้องขอคุ้มครองประโยชน์ตามมาตรา 264 มากกว่า ทั้งนี้เพราะไม่มีการบังคับคดีในคดี
ร้องขาดทรัพย์ จึงยื่นคำร้องตามมาตรา 231 ไม่ได้ แต่แม้คู่ความจะยื่นคำร้องมาผิด คือยื่นตาม
มาตรา 231 แต่ศาลฎีกาก็เคยอนุโลมให้ตามมาตราที่ถูกต้องได้ (คำสั่งคำร้องที่ 222/2513)

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 222/2513

ร้องขาดทรัพย์แล้วถูกศาลยกคำร้องเสียผู้ร้องขาดทรัพย์จึงร้องขอทุเลาการบังคับ พอแปล
ได้ว่าประสงค์จะให้งดขายหรือจำหน่ายทรัพย์สินพิพาทไว้ก่อน อันเป็นการขอให้สั่งคุ้มครอง
ประโยชน์ของผู้ร้องในระหว่างพิจารณาตามมาตรา 264

การขอให้ทุเลาการพิทักษ์ทรัพย์ในระหว่างอุทธรณ์

มีปัญหาคือไปว่า ในคดีล้มละลาย หลังจากศาลชั้นต้นมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์จำเลยเด็ดขาด
แล้วจำเลยได้ยื่นอุทธรณ์คำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดและจะขอให้ศาลอุทธรณ์ทุเลาการบังคับโดยขอ
ให้สั่งงดการพิทักษ์ทรัพย์จำเลยไว้ในระหว่างอุทธรณ์ เช่นนี้จะทำได้หรือไม่ ?

(1) ศ.ประพนธ์ ศาตะมาน, เอกสารประกอบคำบรรยายโครงการอบรมกฎหมายวิธีสบัญญัติ รุ่นที่ 4 พ.ศ. 2521
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน้า 115

ในเรื่องนี้ ปัจจุบันได้มีคำสั่งร้องของศาลฎีกาซึ่งวินิจฉัยโดยที่ประชุมใหญ่ว่า “เมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้ว จำเลยจะร้องขอทุเลาการบังคับไม่ได้” ปรากฏตาม คำสั่ง คำร้องของศาลฎีกาที่ 112/2518 แต่มาเสียชีวิตที่ศาลฎีกาท่านมิได้ให้เหตุผลแห่งคำวินิจฉัยไว้ตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 141 (4)

แต่อย่างไรก็ตาม ก็มีผู้ทรงคุณวุฒิทางกฎหมาย⁽¹⁾ ให้ความเห็นว่า โดยที่สภาพของคำสั่ง พิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติโดยผลแห่งกฎหมาย และโดยไม่จำเป็นต้องมีคำบังคับ และหมายบังคับคดีอีกชั้นหนึ่งอย่างเช่นคำพิพากษาในคดีแพ่ง การให้ทุเลาการบังคับในคดีแพ่ง นั้น มีผลเพียงให้รอการบังคับคดีตามคำพิพากษาไว้ก่อนเท่านั้น มิได้ทำให้คำพิพากษาของศาล ชั้นต้นสิ้นสภาพบังคับหรือเพิกถอนไป เมื่อเป็นเช่นนี้การที่จะให้มีการทุเลาการบังคับคำสั่ง พิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดก็ย่อมไม่เกิดประโยชน์หรือผลดีแก่ลูกหนี้หรือจำเลย เพราะแม้จะมีการให้ ทุเลาการบังคับไว้ คำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดของศาลชั้นต้นก็ยังมีอยู่ ซึ่งย่อมมีผลบังคับต่อไปตามกฎหมายอยู่นั่นเอง นอกจากนี้ ผลของคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดยังมีได้มีต่อทรัพย์สิน ของลูกหนี้หรือจำเลยโดยเฉพาะดังเช่นลูกหนี้ตามคำพิพากษาในคดีแพ่งแต่ได้กระทบถึงความ สามารถของลูกหนี้ในการจัดการเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้โดยสิ้นเชิง ทำให้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายหลายประการ รวมตลอดทั้งเจ้าหนี้ และบุคคลทั่วไปก็มีหน้าที่ต้องปฏิบัติหรือระมัดระวังในการที่จะติดต่อเกี่ยวข้องกับลูกหนี้ด้วย สภาพบังคับของคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด จึงต่างกับคำพิพากษาในคดีแพ่งหลายอย่างหลาย ประการ ประกอบกับ พ.ร.บ.ล้มละลาย มาตรา 153 ได้บัญญัติไว้ว่ากระบวนพิจารณาคดี ล้มละลายให้ดำเนินเป็นการด่วน...จึงทำให้เห็นเด่นชัดยิ่งขึ้นว่า พ.ร.บ.ล้มละลาย หากได้มีความ ประสงค์จะให้มีการอนุญาตให้ทุเลาการบังคับตามคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดไว้ในระหว่าง พิจารณาของศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกาไม่เช่นนั้นจึงไม่อาจจะนำ ป.วิ.แพ่ง มาตรา 231 มาใช้ใน คดีล้มละลายได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1087/2522

ในคดีล้มละลายเมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของจำเลยผู้เป็นลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว ย่อมเป็น อำนาจและหน้าที่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ที่จะเข้าจัดการและทรัพย์สินของจำเลยต่อไป ตามวิธีการที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะใน พ.ร.บ.ล้มละลาย จำเลยจะร้องขอทุเลาการบังคับตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 231 ดังเช่นคดีแพ่งธรรมดาไม่ได้ (คร. 460/2524 วินิจฉัยทำนองเดียวกัน)

(1) อ.ปรีชา พานิชวงค์, “คำสั่งพิทักษ์ทรัพย์” บทบัณฑิตย นิตยสารของเนติบัณฑิตยสภา เล่ม 33 ปี 2519 ตอน 4

คำร้องขอให้ทุเลาการบังคับ ต้องแสดงเหตุผล

คำร้องขอให้ทุเลาการบังคับ จำเป็นต้องแสดงเหตุผลเสมอไปหรือไม่ ถ้าผู้ขอไม่ได้แสดงเหตุผลแห่งการขอไว้ ผลจะเป็นประการใด ?

หลัก คำร้องขอทุเลาการบังคับจะต้องมีเหตุผลในการขอมาด้วย (เพราะมาตรา 231 บังคับให้ชี้แจงเหตุผลด้วย) ถ้าไม่ชี้แจงเหตุผลแล้ว ศาลก็ไม่อนุญาต ตัวอย่างเช่น

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 27/2490

จำเลยยื่นคำร้องขอทุเลาการบังคับคดี อ้างเพียงว่าศาลอุทธรณ์พิพากษากลับ บังคับให้จำเลยทำหนังสือโอนที่ดินและทรัพย์สินอย่างอื่นให้โจทก์ ดังนี้ ตามคำร้องไม่ได้ชี้แจงเหตุผลอันสมควรจะทุเลาการบังคับตามมาตรา 231 (ดูคำสั่งคำร้องที่ 254/2508 ประกอบ)

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 335/2514

คำร้องขอทุเลาการบังคับอ้างว่า จำเลยยื่นฎีกาแล้วคดีมีหวังชนะ ขอให้ทุเลาการบังคับคดี ดังนี้ไม่ชอบ เพราะคำร้องขอทุเลาการบังคับคดีต้องชี้แจงเหตุอันสมควรในการขอมาด้วยตามมาตรา 247 ประกอบมาตรา 231

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 940/2519

คำร้องขอทุเลาการบังคับในชั้นฎีกา ที่มีได้ชี้แจงเหตุอันสมควรในการขอทุเลาการบังคับไว้ ไม่ชอบด้วย ป.วิ.แพ่ง มาตรา 247 ประกอบด้วยมาตรา 231

ขอบเขตของเหตุผล

มาตรา 231 กำหนดขอบเขตแห่งเหตุผลที่จะต้องแสดงในการขอทุเลาการบังคับไว้เพียงใด ?

ในเรื่องนี้ ขอบเขตของเหตุผลที่กฎหมายกำหนดให้ต้องแสดงหรือชี้แจงไว้แต่เพียงว่า “ต้องชี้แจงเหตุผลอันสมควรแห่งการขอ” เท่านั้น กฎหมายไม่ได้กำหนดแบบให้ปฏิบัติเพราะฉะนั้นการชี้แจงเหตุผลจึงไม่มีแบบ แต่อย่างไรก็ตามแนววินิจฉัยของศาลฎีกาก็ไม่ค่อยเคร่งครัดนัก ขอให้ชี้แจงเหตุผลพอสมควรก็ใช้ได้ ตัวอย่างการชี้แจงเหตุผลพอสมควรเช่น ศาลชั้นต้นพิพากษาให้ขับไล่จำเลย ๆ อุทธรณ์และขอทุเลาการบังคับ โดยชี้แจงว่าจากพยานหลักฐานต่าง ๆ จำเลยมีทางชนะคดีได้ หากมีการบังคับคดีแล้วภายหลังจำเลยชนะคดีอาจได้รับความเสียหาย จะได้รับความเดือดร้อนไม่มีที่อยู่อาศัย ขอให้ศาลสั่งทุเลาการบังคับ เป็นต้น

ตัวอย่างแนววินิจฉัยของศาลฎีกาที่แสดงให้เห็นว่าคำขอทุเลาการบังคับต้องมีเหตุผลพอสมควร

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 470/2505

จำเลยยื่นฎีกาและขอทุเลาการบังคับว่า ทรัพย์สินของจำเลยมีจำนวนมากค้ำหนี้ที่โจทก์ฟ้อง และยังติดจำนองอยู่ โจทก์ก็มีบุริมสิทธิเหนือเจ้าหนี้คนอื่นทั้งสิ้น ย่อมไม่มีทางเสียหายแต่อย่างใด

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 163/2512

ศาลพิพากษาขับไล่จำเลยออกจากที่ดินพิพาท จำเลยขอทุเลาการบังคับว่าได้ปลุกต้นไม้และบ้านเรือนอยู่ในที่ดินพิพาทถ้าออกไปขณะนี้จะเสียหาย หากชนะในชั้นฎีกาต้องมาปลูกใหม่ อีก ย่อมเสียหายและเดือดร้อน

การยื่นคำขอทุเลาการบังคับ

เมื่อจะขอให้ศาลทุเลาการบังคับจะต้องยื่นเป็นคำขอโดยทำเป็นคำร้อง แต่มิใช่คำขอฝ่ายเดียว ต้องให้โอกาสแก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งคัดค้านก่อนตามมาตรา 21 (2)

ในทางปฏิบัติ ในกรณีปกติศาลชั้นต้นจะต้องส่งสำเนาคำร้องนี้ให้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งและกำหนดเวลาให้คัดค้านไว้ด้วย ถ้าอีกฝ่ายคัดค้านหรือไม่คัดค้านภายในระยะเวลาที่ศาลชั้นต้นกำหนด ศาลชั้นต้นจะส่งคำร้องดังกล่าวพร้อมสำนวนความไปยังศาลอุทธรณ์เพื่อพิจารณาต่อไป

ถ้าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งไม่คัดค้านการขอทุเลาการบังคับก็มักไม่ค่อยมีปัญหา แต่ส่วนใหญ่แล้วจะมีการคัดค้าน เพราะเหตุว่าเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาก็ประสงค์จะให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาปฏิบัติตามชำระหนี้ หรือปฏิบัติตามที่ศาลพิพากษาไว้เสียโดยเร็ว ส่วนลูกหนี้ตามคำพิพากษาก็ประสงค์ชำระหนี้หรือปฏิบัติตามคำพิพากษาช้าที่สุด ดังนั้นจึงเป็นดุลพินิจของศาลอุทธรณ์จะตั้งอนุญาตให้ทุเลาหรือไม่ก็ได้ ถ้าศาลอุทธรณ์ไม่อนุญาตให้ทุเลาการบังคับ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาย่อมบังคับคดีได้

กรณีไม่คัดค้านการขอทุเลาการบังคับ

มีข้อนำพิจารณาประการหนึ่งว่า ถ้าคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งไม่คัดค้านคำขอทุเลาการบังคับแต่ปรากฏว่าคำขอทุเลาการบังคับนั้นไม่ได้ชี้แจงเหตุผลแห่งการขอไว้ ศาลจะอนุญาตได้หรือไม่?

ในเรื่องนี้ เคยมีแนววินิจฉัยของศาลฎีกาวินิจฉัยออกมาในรูปแบบเป็นดุลพินิจ โดยศาลฎีกาไม่ถือเคร่งครัดแม้ว่าคำขอนั้นขาดเหตุผลไปบ้าง แต่ถ้าอีกฝ่ายไม่คัดค้าน ศาลอาจยกเป็นเหตุอนุญาตให้ทุเลาการบังคับได้ (ดูคำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 275/2495 ประกอบ)

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 698/2514

ศาลอุทธรณ์พิพากษาให้จำเลยแพ้คดี จำเลยฎีกาและยื่นคำร้องขอทุเลาการบังคับ โดยอ้างเพียงว่าจำเลยยื่นฎีกาไว้แล้ว โปรดมีคำสั่งให้ทุเลาการบังคับไว้ก่อน

โจทก์ได้รับสำเนาคำร้องแล้ว แดงขอให้ศาลให้จำเลยหาหลักประกันหรือผู้ค้ำประกันเกี่ยวกับค่าเสียหาย ดังนี้ศาลฎีกามีคำสั่งว่า “เมื่อโจทก์ไม่คัดค้านคำร้องเป็นอย่างอื่นและแดงขงให้จำเลยหาหลักประกันหรือผู้ค้ำประกันจึงให้จำเลยจัดหาประกันราคาทรัพย์สินพินาทรวมทั้งค่าเสียหายและค่าฤชาธรรมเนียมมาแสดงต่อศาลชั้นต้นตามจำนวนและตามกำหนดเวลาที่ศาลชั้นต้นเห็นสมควร แล้วจึงอนุญาตให้ทุเลาการบังคับคดีได้ มิฉะนั้นให้ยกคำร้อง”

วิธียื่นคำขอทุเลาการบังคับ

การขอทุเลาการบังคับ กฎหมายกำหนดวิธียื่นคำขอไว้อย่างไรบ้าง?

มาตรา 231 วรรคสอง กำหนดวิธียื่นคำขอทุเลาการบังคับไว้ดังนี้ คือ

- 1) ให้ผู้อุทธรณ์ยื่นต่อศาลชั้นต้นได้ จนถึงเวลาที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ผู้อุทธรณ์
- 2) ถ้าภายหลังศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ผู้อุทธรณ์แล้ว ให้ยื่นตรงต่อศาลอุทธรณ์
- 3) ถ้าได้ยื่นต่อศาลชั้นต้น ก็ให้ศาลชั้นต้นรีบส่งคำขอนั้นไปยังศาลอุทธรณ์

ความหมายของข้อแรก

ที่ว่าให้ยื่นต่อศาลชั้นต้นได้จนถึงเวลาที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ผู้อุทธรณ์ หมายความว่าอย่างไร?

หมายความว่า ยื่นคำขอทุเลาการบังคับพร้อมฟ้องอุทธรณ์ไปด้วยกัน

การขอทุเลาการบังคับล่วงหน้า

มีปัญหาว่า ผู้อุทธรณ์จะขอทุเลาการบังคับล่วงหน้า คือขอทุเลาการบังคับก่อนยื่นฟ้องอุทธรณ์ จะทำได้หรือไม่?

การยื่นขอทุเลาการบังคับก่อนยื่นฟ้อง หรือนัยหนึ่งขอทุเลาล่วงหน้าทำไม่ได้ (ดูคำสั่ง
คำร้องของศาลฎีกาที่ 773/2518)

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 24/2519

เมื่อจำเลยมิได้ฎีกาจำเลยจะร้องขอทุเลาการบังคับในระหว่างฎีกาหาได้ไม่

อำนาจสั่งของศาล

มีปัญหาว่า การสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ทุเลาการบังคับเป็นอำนาจของศาลใด?

หลัก การขอทุเลาการบังคับตามมาตรา 231 นี้ เป็นเรื่องที่ถูกกฎหมายกำหนดวิธีการพิเศษ
คือกำหนดวิธีการให้อยู่ในอำนาจของศาลเป็นชั้น ๆ ไป ถ้าเป็นการขอทุเลาการบังคับระหว่าง
อุทธรณ์ก็เป็นอำนาจของศาลอุทธรณ์ ถ้าเป็นการขอทุเลาการบังคับในระหว่างฎีกาจึงจะอยู่ใน
อำนาจของศาลฎีกา แต่ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาจะสั่งคำร้องขอทุเลาการบังคับได้ต่อเมื่อมีการ
อุทธรณ์หรือฎีกาแล้วแต่กรณี ถ้าไม่มีการอุทธรณ์หรือฎีกาก็ขอทุเลาการบังคับคดีไม่ได้ ตัวอย่าง
เช่น

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 733/2518

ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับ ให้จำเลยจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ที่พิพากษากลับคืนเป็น
ของโจทก์ จำเลยฎีกาพร้อมทั้งยื่นคำร้องขอคำเนนคดีย่างอนาถาในชั้นฎีกา

ศาลชั้นต้นได้สวนคำร้องแล้วมีคำสั่งให้ยกคำร้องของจำเลย หากจำเลยประสงค์จะฎีกา
ต่อไป ให้นำค่าธรรมเนียมศาลมาชำระภายใน 7 วันนับแต่วันสั่ง มิฉะนั้นไม่รับฎีกา

จำเลยยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้น และยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาว่า มีเหตุผลที่น่าจะ
ได้รับอนุญาตให้คำเนนคดีย่างอนาถาในที่สุด โปรดกรุณาให้ทุเลาการปฏิบัติตามคำสั่ง
ของศาลชั้นต้นที่จะต้องวางเงินค่าธรรมเนียมชั้นฎีกา ทั้งจำนวนเงินที่จะต้องวางชดใช้ฝ่าย
โจทก์และค่าธรรมเนียมที่จะต้องใช้ในฎีกาของจำเลย

ศาลฎีกาสั่งว่า ศาลชั้นต้นยังไม่ได้รับฎีกาของจำเลยศาลฎีกาจึงยังไม่มีอำนาจที่จะรับ
พิจารณาคำร้องขอทุเลาการบังคับระหว่างฎีกาได้ ให้ยกคำร้อง

ศาลชั้นต้นมีอำนาจสั่งให้ทุเลาการบังคับ

โดยปกติตามหลักที่ได้ศึกษากันมาแล้วว่าคดีอยู่ในอำนาจของศาลใด ศาลนั้นเป็นผู้มีอำนาจสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ทุเลาการบังคับ จึงมีปัญหาว่า มีบ้างหรือไม่ ที่ศาลชั้นต้นจะมีอำนาจสั่งในเรื่องนี้บ้าง?

ในเรื่องนี้อำนาจสั่งให้ทุเลาการบังคับจะตกเป็นของศาลชั้นต้น ได้แก่กรณีที่มีเหตุฉุกเฉินอย่างยิ่ง (ขอให้สังเกตต้องอยู่ในภาวะฉุกเฉินอย่างยิ่งด้วยไม่ใช่ฉุกเฉินธรรมดาหรือฉุกเฉินเฉย ๆ) เมื่อศาลชั้นต้นได้รับคำขอทุเลาการบังคับไว้ ศาลชั้นต้นมีอำนาจทำคำสั่ง “ให้ทุเลาการบังคับ” ไว้ไปพลาง ๆ ก่อนเป็นการชั่วคราว เพื่อรอคำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์อีกครั้งหนึ่ง

ข้อสังเกต ศาลชั้นต้นต้องสั่งอนุญาตเท่านั้น จะสั่งไม่อนุญาตไม่ได้ และคำสั่งนั้นเป็นคำสั่งชั่วคราว ต้องรอคำสั่งจริง ๆ ของศาลอุทธรณ์อีกครั้งหนึ่ง

อำนาจขอทุเลาการบังคับของผู้ทำการแทนตัวความ

มีปัญหาน่าพิจารณาว่า ในกรณีที่ตัวความแพ้คดีในศาลชั้นต้น และคดีอยู่ระหว่างอุทธรณ์ตัวความได้เสียชีวิตลง เช่นนี้ทนายความของตัวความนั้นจะยังมีอำนาจยื่นคำร้องขอทุเลาการบังคับอยู่อีกหรือไม่?

ปัญหานี้ แม้ตัวความจะเสียชีวิตไปแล้วทนายความของเขายังอยู่ ทนายความนั้นยังคงมีอำนาจยื่นคำร้องขอทุเลาการบังคับอันเป็นการรักษาประโยชน์ของตัวความได้ (เทียบนัยคำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 458/2504)

การเพิกถอนคำสั่งให้ทุเลาการบังคับ

มีปัญหาน่าคิดต่อไปว่า ถ้าศาลอุทธรณ์ได้มีคำสั่งอนุญาตให้ทุเลาการบังคับคดีแล้ว แต่ต่อมาศาลเห็นสมควรที่จะไม่อนุญาต จะด้วยเหตุใด ๆ ก็ตาม ศาลจะเพิกถอนคำสั่งนั้นได้หรือไม่?

ในเรื่องนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่าแม้ศาลจะสั่งอนุญาตให้ทุเลาการบังคับแล้ว แต่ต่อมามีเหตุสมควร ศาลก็ชอบที่จะเพิกถอนคำสั่งนั้นได้ (เทียบนัยคำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 60/2504)

การฎีกาคำสั่งทุเลการบังคับ

มีปัญหาคือต่อไปว่า ในกรณีที่ศาลอุทธรณ์ได้มีคำสั่งอนุญาตให้ทุเลการบังคับคดีที่ดี ไม่อนุญาตให้ทุเลการบังคับคดี คู่ความนั้น ๆ เอง หรือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะฎีกาคำสั่งของศาลอุทธรณ์ได้หรือไม่?

ตามปัญหานี้ ควรแยกพิจารณาเป็น 2 กรณี คือ

- 1) คำสั่งให้ทุเลการบังคับ
- 2) คำสั่งไม่ให้ทุเลการบังคับ

1) คำสั่งให้ทุเลการบังคับ

หลัก เป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา

คำพิพากษาฎีกาที่ 388/2486

คำสั่งให้ทุเลการบังคับคดีของศาลอุทธรณ์เป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา ฎีกาไม่ได้

2) คำสั่งไม่ให้ทุเลการบังคับ

แนววินิจฉัยเดิม ฎีกาคัดค้านได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 360/2490, 803/2490)

แนววินิจฉัยปัจจุบัน ฎีกาคัดค้านไม่ได้ แนวคำพิพากษาปัจจุบันถือว่าเป็นดุลพินิจและอำนาจของแต่ละศาล ศาลสูงย่อมไม่ก้าวล่วงดุลพินิจของศาลล่าง

คำพิพากษาฎีกาวางหลัก

คำพิพากษาฎีกาที่ 101/2491 (ประชุมใหญ่)

คดีนี้ ศาลชั้นต้นพิพากษาขับไล่จำเลย จำเลยอุทธรณ์และขอทุเลการบังคับ ศาลอุทธรณ์ไม่อนุญาต จำเลยฎีกาคัดค้าน ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า

ในกรณีที่ศาลอุทธรณ์สั่งไม่ให้ทุเลการบังคับคดีนั้น คู่ความไม่มีสิทธิยื่นฎีกาคำสั่งนั้น เพราะตามมาตรา 231 จะเห็นว่า การทุเลการบังคับคดี กฎหมายกำหนดวิธีการให้อยู่ในอำนาจของศาลเป็นต้น ๆ ไป กล่าวคือ ถ้าเป็นการขอทุเลการบังคับในระหว่างฎีกาจึงจะอยู่ในอำนาจของศาลฎีกา กฎหมายไม่ประสงค์จะให้ศาลฎีกาไปเกี่ยวข้องกับกรทุเลการ

บังคับในระหว่างอุทธรณ์ ดังจะเห็นได้จากกรณีที่ศาลอุทธรณ์มีอำนาจทำคำสั่งเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่อนุญาตให้ทูลเกล้าฯ ถวายการบังคับของตนเองได้ตามมาตรา 231 วรรค 4 ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องต้องกันด้วยเจตนารมณ์ของกฎหมาย ที่มุ่งจะไม่ให้มีการประวิงความตามที่มาตรา 231 ตอนต้นได้บัญญัติไว้ว่า การยื่นอุทธรณ์ย่อมไม่เป็นการทูลเกล้าฯ ถวายการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้น

ตัวอย่างที่จะแสดงให้เห็นชัดได้แก่กรณี ถ้าศาลอุทธรณ์พิพากษาแล้ว คู่ความที่แพ้ยื่นฎีกาและยื่นคำร้องขอทูลเกล้าฯ ถวายการบังคับคดีในระหว่างฎีกาเช่นนี้ก่อนที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาตให้ฎีกา ศาลชั้นต้นย่อมมีอำนาจที่จะทำคำสั่งอนุญาตให้ทูลเกล้าฯ ถวายการบังคับในกรณีมีเหตุฉุกเฉินอย่างยิ่งไว้รอคำวินิจฉัยของศาลฎีกาในคำขอเช่นว่านั้นได้ตามมาตรา 231 วรรค 2 ประกอบด้วยมาตรา 247 คำสั่งของศาลชั้นต้นดังกล่าว คู่ความที่ไม่พอใจจะอุทธรณ์ไม่ได้ เพราะเป็นเรื่องขอทูลเกล้าฯ ถวายการบังคับในระหว่างฎีกา ซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแล้ว แสดงว่าการขอทูลเกล้าฯ ถวายการบังคับตามมาตรา 231 เป็นเรื่องที่กฎหมายกำหนดวิธีการเป็นพิเศษ จึงไม่อยู่ในบังคับแห่งอุทธรณ์และฎีกาอย่างเรื่องอื่น ๆ

คำสั่งในวิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษามีใช้คำสั่งตามมาตรา 231

มาตรา 228 (2) ที่ว่า “ก่อนศาลชี้ขาดคดีสันคดี ถ้าศาลได้มีคำสั่งอันเกี่ยวข้องกับคำขอเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของคู่ความในระหว่างพิจารณาหรือเพื่อบังคับคดีตามคำพิพากษา” คู่ความย่อมอุทธรณ์ได้ ซึ่งอาจนำมาใช้ในเรื่องฎีกาได้โดยอาศัยมาตรา 247 ศาลฎีกาเห็นว่า ไม่ใช่เรื่องทูลเกล้าฯ ถวายการบังคับคดีตามมาตรา 231 แต่เป็นเรื่องคำขอเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของคู่ความตามมาตรา 264”

ตัวอย่างแนววินิจฉัยของศาลฎีกาซึ่งแสดงว่าคำสั่งตามมาตรา 231 เป็นดุลพินิจและอำนาจของแต่ละศาล เช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 246/2495

การทูลเกล้าฯ ถวายการบังคับนั้น กฎหมายกำหนดวิธีการให้อยู่ในอำนาจของศาลเป็นชั้น ๆ ไป กล่าวคือ ถ้าเป็นการทูลเกล้าฯ ถวายการบังคับคดีระหว่างอุทธรณ์ก็เป็นเรื่องอยู่ในอำนาจของศาลอุทธรณ์ ถ้าเป็นการขอทูลเกล้าฯ ถวายการบังคับคดีในระหว่างฎีกาจึงจะอยู่ในอำนาจศาลฎีกา คดีอยู่ในระหว่างอุทธรณ์ เมื่อศาลอุทธรณ์สั่งในเรื่องการทูลเกล้าฯ ถวายการบังคับเป็นอย่างไรแล้ว จะฎีกาคำสั่งศาลอุทธรณ์ต่อศาลฎีกาอีกไม่ได้

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 184-193/2513

คำสั่งของศาลในเรื่องทะเลการบังคับคดีเป็นอำนาจเฉพาะศาลที่พิจารณาคดีนั้นเป็น
กัน ๆ ไป คดีอยู่ในอำนาจศาลอุทธรณ์ เมื่อศาลอุทธรณ์สั่งอย่างไรในเรื่องทะเลการบังคับแล้ว
คู่ความจะอุทธรณ์คำสั่งนั้นต่อศาลฎีกาอีกไม่ได้

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 1154/2514

ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งไม่อนุญาตให้ทะเลการบังคับ จะฎีกาคัดค้านไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 275/2519

คำสั่งของศาลในเรื่องทะเลการบังคับ เป็นอำนาจเฉพาะศาล เมื่อศาลอุทธรณ์มีคำสั่ง
ในเรื่องทะเลการบังคับอย่างไรแล้ว คู่ความจะฎีกาคำสั่งศาลอุทธรณ์อีกไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 706/2520

ตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 231 การขอทะเลการบังคับระหว่างอุทธรณ์เป็นเรื่องอยู่ในอำนาจ
ของศาลอุทธรณ์โดยเฉพาะ ศาลฎีกาไม่มีอำนาจเข้าไปเกี่ยวข้อง จำเลยจึงไม่มีสิทธิยื่นฎีกา
คัดค้านคำสั่งศาลอุทธรณ์ที่ไม่ให้ทะเลการบังคับ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 759/2521

การทะเลการบังคับนั้นกฎหมายกำหนดวิธีการให้อยู่ในอำนาจของศาลเป็นชั้น ๆ ไป
ต่อเมื่อเป็นการขอทะเลการบังคับในระหว่างฎีกาจึงจะอยู่ในอำนาจศาลฎีกาถ้าเป็นการขอทะเลการ
บังคับในระหว่างอุทธรณ์ก็เป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจศาลอุทธรณ์ กฎหมายไม่ประสงค์จะให้
ศาลฎีกาไปเกี่ยวข้องกับการขอทะเลการบังคับในระหว่างอุทธรณ์ การขอทะเลการบังคับตาม
ป.วิ.แพ่ง มาตรา 231 เป็นเรื่องที่กฎหมายกำหนดวิธีการไว้เป็นพิเศษจึงไม่อยู่ในบังคับแห่งการ
อุทธรณ์และฎีกาอย่างเรื่องอื่น ๆ (อ้าง ฎ. ที่ 101/2491)

(คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 961- 962/2525, ฎ. 3005/2527 วินิจฉัยทำนองเดียวกับ
ฎ. 759/2521)

ทางแก้ของคู่ความฝ่ายชนะคดี

ในกรณีที่ศาลอุทธรณ์ไม่อนุญาตให้ทะเลการบังคับ ฝ่ายชนะคดีเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา
ย่อมบังคับคดีได้ไม่มีปัญหา ที่จะเป็นปัญหาให้หน้าคิดต่อไปว่า เมื่อศาลอุทธรณ์มีคำสั่งอนุญาต

ให้คู่ความฝ่ายที่อุทธรณ์คดี เช่นจำเลยยื่นอุทธรณ์คดีและขอทุเลาการบังคับ ต่อมาปรากฏว่าศาลอุทธรณ์มีคำสั่งอนุญาตให้ทุเลาการบังคับไว้เช่นนี้ ถ้าฝ่ายโจทก์เห็นว่าที่ศาลอุทธรณ์สั่งอนุญาตให้ทุเลาการบังคับไว้เช่นนั้นโจทก์อาจจะได้รับความเสียหาย เพราะถ้าหากว่าศาลอุทธรณ์พิพากษาให้จำเลยแพ้คดี จำเลยอาจไม่มีทรัพย์สินหรือไม่สามารถชำระหนี้ตามคำพิพากษาให้โจทก์ได้ เพราะจำเลยอาจจะแอบจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินในช่วงที่จำเลยได้รับการอนุญาตให้ทุเลาการบังคับก็ได้ ในกรณีเช่นนี้โจทก์จะมีช่องทางแก้ไขเยียวยาความเสียหายที่จะเกิดกับคนได้เพียงใด?

ทางแก้ของโจทก์ในกรณีเช่นนี้โจทก์อาจจะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองประโยชน์ของโจทก์ระหว่างการพิจารณาตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 264 เช่น ขอให้ศาลมีคำสั่งให้จำเลยนำทรัพย์สินหรือเงินที่พิพาทมาวางต่อศาล หรือต่อบุคคลภายนอกดังนี้ เป็นต้น

เหตุผลของการนำมาตรา 264 แห่ง ป.วิ.แพ่ง มาใช้ได้

ในกรณีเช่นนี้ อาจมีผู้สงสัยว่าเพราะเหตุใดจึงนำบทบัญญัติมาตรา 264 มาใช้กับกรณีนี้ได้?

ในเรื่องนี้ถ้าพิจารณาตามบทบัญญัติมาตรา 264 แล้ว ผู้เขียนมีความเห็นว่าโจทก์ทำได้ เพราะไม่มีบทบัญญัติใด ๆ ห้ามมิให้คู่ความมีคำขอคุ้มครองประโยชน์ในระหว่างพิจารณา เช่นว่านี้ ทั้งนี้จะเห็นว่ากรณีที่ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งให้ทุเลาการบังคับนั้นมีผลเพียงไม่ให้โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งเท่านั้น ดังนั้น การที่ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาก็ตาม อนุญาตให้คู่ความฝ่ายหนึ่งทุเลาการบังคับ คำสั่งเช่นนั้นไม่ตัดสิทธิคู่ความอีกฝ่ายจะขอคุ้มครองผลประโยชน์ของตนในระหว่างพิจารณา (ดั่งนัยคำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 731/2515)

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 731/2515

คดีนี้ศาลล่างพิพากษาขับไล่และให้จำเลยใช้ค่าเสียหาย จำเลยฎีกาและร้องขอทุเลาการบังคับ ศาลฎีกาอนุญาตให้ทุเลาการบังคับ คดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา โจทก์ยื่นคำร้องว่า ระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกาจำเลยไม่ชำระค่าเช่าตลอดมา ประกอบกับคดีของโจทก์มีมูลชนะได้ในที่สุด แต่ในระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกาอยู่นี้ โจทก์จะได้รับความเสียหายและเสียเปรียบมาก เพราะจำเลยไม่มีทรัพย์สินอื่นนอกจากสินค้าในร้าน จำเลยยังได้จำหน่ายขายสินค้านั้นไปทุกวัน และอาจขนย้ายสินค้าไปให้พ้นอำนาจศาลได้โดยง่าย ถ้าโจทก์ชนะ

คดีจำเลยจะไม่มีทรัพย์สินชำระหนี้ให้โจทก์ จึงขอให้ศาลมีคำสั่งกำหนดวิธีการคุ้มครองประโยชน์ คือให้จำเลยนำเงินค่าเสียหายตั้งแต่วันฟ้องเดือนละ 700 บาทมาวางศาลทุกเดือนจนกว่าคดี จะถึงที่สุด

จำเลยได้รับสำเนาคำร้องแล้ว แลลงคัดค้าน

ศาลฎีกามีคำสั่งว่า

“แม้ศาลฎีกาจะเคยสั่งอนุญาตให้จำเลยทุเลาการบังคับได้ ก็ไม่ตัดสิทธิของคู่ความ ที่จะร้องขอให้คุ้มครองประโยชน์ของผู้ขอในระหว่างพิจารณา ตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 264 คดีนี้เมื่อพิจารณาถึงพฤติการณ์ในคดีสมควรคุ้มครองประโยชน์ของโจทก์ในระหว่างพิจารณา จึงให้จำเลยนำเงินค่าเสียหายเดือนละ 700 บาท นับแต่วันฟ้องมาวางต่อศาลชั้นต้นจนกว่าคดี จะถึงที่สุด หรือมีหลักประกันต่อศาลตามที่ศาลชั้นต้นเห็นสมควรกำหนด...ฯลฯ”

ผลของการให้ทุเลาการบังคับ

เมื่อศาลอุทธรณ์ได้มีคำสั่งให้ทุเลาการบังคับได้ ผลจะเป็นประการใด?

การได้รับอนุญาตให้ทุเลาการบังคับนั้น เป็นผลให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาซึ่งขณะคดีใน ศาลชั้นต้น จะบังคับคดีทันทีไม่ได้ ต้องรอฟังผลของการพิจารณาพิพากษาของศาลอุทธรณ์ต่อไป ให้สังเกตด้วยว่า การทุเลาการบังคับนี้ ในชั้นอุทธรณ์ย่อมมีผลเฉพาะขณะคดีอยู่ระหว่างอุทธรณ์ เท่านั้น เมื่อศาลอุทธรณ์พิพากษาแล้ว คำสั่งที่ให้ทุเลาการบังคับย่อมสิ้นสุดลงด้วย เพราะการ ทุเลาการบังคับนั้น เป็นเรื่องทุเลาการบังคับไว้เฉพาะเมื่อศาลยังไม่ได้พิพากษาเท่านั้นเมื่อศาล อุทธรณ์พิพากษาแล้ว ศาลชั้นต้นต้องดำเนินการบังคับคดีไปตามมาตรา 302 คำสั่งทุเลาการบังคับ ระหว่างอุทธรณ์ก็เป็นอันหมดไป

การเพิกถอนคำสั่งที่ให้ทุเลาการบังคับ

มีปัญหาว่า เมื่อศาลสั่งให้ทุเลาการบังคับไปแล้ว ต่อมาศาลจะเพิกถอนคำสั่งนั้นได้หรือไม่?

ในปัญหานี้ แม้ว่าศาลจะได้สั่งให้ทุเลาการบังคับไปแล้วก็ตาม หากต่อมาถ้ามีเหตุสมควร ปรากฏขึ้น ศาลมีอำนาจเพิกถอนคำสั่งนั้นได้ ตัวอย่างเช่น จำเลยถูกฟ้องขับไล่ ศาลชั้นต้น พิพากษาขับไล่จำเลยตามฟ้องของโจทก์ จำเลยยื่นอุทธรณ์และขอทุเลาการบังคับ ศาลอุทธรณ์ อนุญาต ในช่วงที่ได้รับทุเลาการบังคับนี้หากว่าจำเลยก่อความเดือดร้อนให้แก่โจทก์ เช่น ทำลาย

ทรัพย์สิน ชุดโค่นต้นไม้ เมื่อโจทก์ยื่นคำร้องขอให้ศาลถอนคำสั่งอนุญาตให้ทุเลาการบังคับ
เช่นนี้ เมื่อศาลได้สวนแล้วเห็นเป็นการสมควร ศาลมีอำนาจให้เพิกถอนคำสั่งที่อนุญาตให้ทุเลา
การบังคับนั้นเสียได้

ความรับผิดชอบของผู้ขอทุเลาการบังคับ

มีปัญหาว่า ผู้ขอทุเลาการบังคับจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่ตนได้ก่อขึ้นในระหว่าง
ได้รับอนุญาตให้ทุเลาการบังคับหรือไม่เพียงใด?

ในเรื่องนี้ ผู้ได้รับการทุเลาการบังคับจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายอย่างใด ๆ เมื่อตน
แพ้คดี นอกเหนือจากความรับผิดชอบซึ่งจะต้องปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ด้วย ตัวอย่าง
เช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 1511/2499

ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยแบ่งที่ดินให้โจทก์ กับให้ใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์ เพราะทำนา
ใน พ.ศ. 2494 ไม่ได้เป็นเงิน 1,440 บาท กับปีต่อ ๆ ไปปีละ 1,440 บาท จนกว่าจำเลยจะออก
จากที่ดินของโจทก์ ระหว่างอุทธรณ์ฎีกา ศาลสั่งอนุญาตให้ทุเลาการบังคับตามคำร้องของจำเลย
เมื่อศาลฎีกาพิพากษายืนตามศาลชั้นต้นในปี พ.ศ. 2497 จำเลยก็ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเป็น
รายปีมาจนถึงปี พ.ศ. 2497 ด้วย จำเลยจะได้ทำประโยชน์ในที่พิพาทหรือไม่สำคัญ เพราะ
จำเลยได้รับทุเลาการบังคับคดีไว้ เรียกได้ว่าจำเลยยังมีได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาโดยยังไม่ยอม
ออกจากที่พิพาทตามคำพิพากษา... ฯลฯ”

คำพิพากษาฎีกาที่ 661/2518

ผู้ซื้อที่ดินจากศาลขายทอดตลาดในการบังคับคดี ฟ้องขอให้บังคับลูกหนี้ออกจากที่ดิน
แล้วร้องขอให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาออกจากที่ดินที่ซื้ออีกด้วย ศาลชั้นต้นสั่งให้ลูกหนี้ออกจาก
ที่ดินนั้น ลูกหนี้อุทธรณ์คำสั่ง และศาลอุทธรณ์สั่งให้ทุเลาการบังคับคดีตามคำสั่งศาลชั้นต้น
การให้ทุเลาการบังคับคดีไม่ทำให้ลูกหนี้อยู่ในที่ดินโดยไม่เป็นละเมิด แต่ศาลให้ลูกหนี้ใช้ค่า
เสียหายฐานละเมิดตั้งแต่วันฟ้อง ไม่ใช่วันที่ผู้ซื้อรับโอนกรรมสิทธิ์

ผลของการไม่ทุเลาการบังคับ

มีปัญหาคือว่า เมื่อศาลไม่อนุญาตให้ทุเลาการบังคับ ผลจะเป็นประการใด?

ผลของการไม่ได้รับอนุญาตให้ทุเลาการบังคับ ทำให้ศาลชั้นต้นตลอดจนเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้นมีอำนาจที่จะดำเนินการบังคับคดีได้ต่อไป โดยไม่ต้องกังวลว่าคู่ความยังอุทธรณ์คดีแต่ประการใด ทั้งนี้เพราะการยื่นอุทธรณ์กฎหมายไม่ถือว่าเป็นการทุเลาการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้น (ดู มาตรา 231 วรรคแรก และคำพิพากษาฎีกาที่ 1215/2492 ประกอบ)

การบังคับคดีของศาลชั้นต้น

มีปัญหว่า เมื่อศาลอุทธรณ์ไม่อนุญาตให้ผู้อุทธรณ์ทุเลาการบังคับ แล้วศาลชั้นต้นจะต้องดำเนินการบังคับคดีโดยทันทีหรืออย่างไร? ถ้าศาลชั้นต้นเห็นสมควรจะงดการบังคับคดีไว้ก่อน เช่นนี้ ศาลชั้นต้นจะทำเช่นนี้ได้หรือไม่?

ในเรื่องการบังคับคดีนี้ การที่ศาลชั้นต้นจะดำเนินการบังคับคดีอย่างไรเป็นอำนาจของศาลชั้นต้น หากศาลชั้นต้นเห็นสมควรประการใด ศาลชั้นต้นก็มีอำนาจที่จะสั่งงดการบังคับคดีไว้ก่อนก็ได้ตามอำนาจที่กฎหมายบัญญัติไว้ (ดูมาตรา 292) ศาลชั้นต้นไม่จำเป็นต้องดำเนินการบังคับคดีโดยทันทีเสมอไป ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 1215/2492

การบังคับคดีเป็นหน้าที่ของศาลชั้นต้นที่จะดำเนินการตามวิธีพิจารณาความแพ่ง ส่วนการทุเลาการบังคับเป็นแต่เพียงว่า ขอให้ศาลอุทธรณ์ทุเลาการบังคับไว้ในระหว่างอุทธรณ์ เมื่อศาลอุทธรณ์ไม่ให้ทุเลาก็หมายความว่าไม่ให้ถือเอาการอุทธรณ์เป็นการทุเลาการบังคับแม้จะมีการอุทธรณ์ก็ให้ศาลชั้นต้นดำเนินการบังคับคดีต่อไป

ส่วนศาลชั้นต้นจะดำเนินการบังคับคดีอย่างไรนั้นเป็นเรื่องของศาลชั้นต้นตามอำนาจที่ป.วิ.แพ่ง ให้ไว้ เช่นสั่งให้งดการบังคับคดีไว้ตามมาตรา 292(2) ก็ได้ เป็นต้น ไม่ใช่ว่าการที่ศาลอุทธรณ์ไม่อนุญาตให้ทุเลาการบังคับเป็นการบังคับศาลชั้นต้นให้บังคับคดี โดยตัดอำนาจศาลชั้นต้นที่มีอยู่ในการบังคับคดีเสียเลย

ทางแก้ของผู้อุทธรณ์

เมื่อผู้อุทธรณ์ยื่นอุทธรณ์และขอทุเลาการบังคับ ถ้าหากว่าศาลอุทธรณ์ไม่ให้ทุเลาการบังคับเช่นนี้ นอกเหนือจากการขอทุเลาการบังคับนี้แล้ว ผู้อุทธรณ์พอจะมีทางหน่วงการบังคับคดีทางอื่นได้หรือไม่?

ในเรื่องนี้ โดยปกติการอุทธรณ์กฎหมายไม่ให้ถือว่าเป็นการทะเลาะการบังคับตามคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลชั้นต้น คู่ความที่อุทธรณ์มีทางเลือกปฏิบัติเพื่อหน่วงการบังคับคดีได้ 2 ทาง คือ

- 1) โดยการขอทุเลาการบังคับ
- 2) โดยการวางเงินหรือหาประกัน

เมื่อใช้วิธีการตามข้อ 1 ศาลไม่อนุญาต ก็เหลือวิธีการวางเงินหรือหาประกัน ซึ่งวิธีนี้มีบัญญัติในมาตรา 231 วรรคสาม ที่ว่า

“ถ้าผู้อุทธรณ์วางเงินต่อศาลชั้นต้นเป็นจำนวนพอชำระหนี้ตามคำพิพากษารวมทั้งค่าฤชาธรรมเนียมในการฟ้องร้องและการบังคับคดี หรือได้หาประกันมาให้สำหรับเงินจำนวนเช่นว่านี้ จนเป็นที่พอใจของศาล ให้ศาลที่กล่าวมาแล้วงดการบังคับคดีไว้ตั้งที่บัญญัติไว้ในมาตรา 295(1)” ตัวอย่างเช่น

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 37/2491

ผู้แพ้คดีที่ถูกบังคับให้ชำระเงินแก่ผู้ชนะนั้น มีทางที่จะไม่ถูกบังคับได้ 2 ประการตามมาตรา 231 คือ ยื่นคำร้องขอทุเลาการบังคับอย่างหนึ่ง ทุเลาโดยการวางเงินหรือหาประกันตามมาตรา 231 วรรคสามอีกอย่างหนึ่ง ประการแรกสุดแล้วแต่ศาลจะให้ทุเลาการบังคับหรือไม่ ประการที่สอง ศาลจำต้องงดการบังคับคดี... ฯลฯ

ข้อสังเกต

(1) การวางเงินตามวรรค 3 นี้ ใช้ได้สำหรับกรณีนี้ตามคำพิพากษานั้นเป็นหนี้เงินเท่านั้น ซึ่งต่างกับวรรคแรก ใช้กับการขอทุเลาการบังคับทุกกรณีที่จะมีการบังคับได้ เพราะฉะนั้น ถ้าหนี้ตามคำพิพากษาเป็นหนี้อื่น ๆ ซึ่งมีใช่เป็นหนี้เงิน เช่น ขับไล่ จับกุม คุมขัง หย่าร้าง ขอให้เปิดทางพิพาท ฯลฯ จะขอทุเลาโดยการวางเงินตามวรรค 3 นี้ ย่อมไม่ได้ ทางแก้ก็จะมีแต่โดยวิธีการขอทุเลาตามวรรคแรก

(2) การวางเงินหรือหาประกันตามวรรคสามนี้กฎหมายกำหนดบังคับให้ศาลต้อง “งดการบังคับคดี” ซึ่งถ้าเทียบกับการขอทุเลาการบังคับ การขอทุเลาการบังคับเป็นเรื่องอยู่ในดุลพินิจของศาลว่าจะให้ทุเลาการบังคับหรือไม่ก็ได้

(3) ที่ให้งดการบังคับคดีนั้น ดูจดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 295(1) ซึ่งตามบทบัญญัติ มาตรา 295(1) เป็นเรื่องถอนการบังคับคดี

การวางเงิน วางที่ไหน

การวางเงินตามวรรคสามนี้ วางไว้ต่อศาลใด?

เงินที่จะวางนี้ วางที่ศาลชั้นต้น เป็นจำนวนพอกับหนี้ตามคำพิพากษา ค่าฤชาธรรมเนียมที่ต้องใช้แทนอีกฝ่ายหนึ่งและค่าฤชาธรรมเนียมชั้นบังคับคดี ถ้าไม่วางเงินอาจหาประกันแทนก็ได้ การหาประกันนั้นอาจจะนำหลักทรัพย์มาประกันหรือหนังสือค้ำประกันของสถาบันการเงิน เช่น ธนาคาร ก็ได้

วางเงินหรือหาประกัน จะต้องกระทำเมื่อใด

การวางเงินเพื่อขอลูกาการบังคับนี้ อาจวางพร้อมด้วยอื่นอุทธรณ์เลขก็ได้ หรือมิฉะนั้น อาจขอวางเงินภายหลังก็ได้ เช่น ลูกหนี้ตามคำพิพากษายื่นอุทธรณ์และร้องขอลูกาการบังคับศาลอุทธรณ์มักจะตั้งว่า ถ้าผู้อุทธรณ์หาประกันมาได้เป็นที่พอใจของศาลชั้นต้น ก็ให้ศาลชั้นต้นอนุญาตให้ลูกาการบังคับ ถ้าหาไม่ได้ก็ให้ยกคำร้องเสีย ดังนี้ ศาลชั้นต้นจะนัดฟังคำสั่งศาลอุทธรณ์และคำสั่งศาลชั้นต้นพร้อมกันไป โดยศาลชั้นต้นจะกำหนดให้เอาเงินหรือประกันมาวางศาลภายในเวลาที่กำหนด ดังนี้ แม้ผู้อุทธรณ์จะหาประกันมาไม่ทันจนศาลยกคำร้องไปแล้ว ก็อาจนำเงินหรือประกันมาวางในภายหลังได้ซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลชั้นต้นจะตั้งงดการบังคับคดีได้ ไม่เกี่ยวกับศาลอุทธรณ์

อำนาจพิจารณาหลักประกัน

มีปัญหาว่า ถ้าผู้อุทธรณ์นำหลักประกันมาประกัน อำนาจพิจารณาหลักประกันเป็นของศาลใด?

การพิจารณาหลักประกันในการขอลูกาการบังคับนั้น ไม่ว่าในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาเป็นหน้าที่ของศาลชั้นต้นที่จะพิจารณาตั้ง ดังตัวอย่างเช่น

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 37/2513

การพิจารณาหลักประกันในการขอลูกาการบังคับนั้น ไม่ว่าในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาเป็นหน้าที่ของศาลชั้นต้น หากผู้วางหลักประกันจะขอเปลี่ยนหลักประกันยอมเป็นหน้าที่ของศาลชั้นต้นที่จะพิจารณาตั้ง

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 920/2517

จำเลยยื่นคำร้องขอให้ศาลงดการบังคับคดีโดยเสนอโฉนดที่ดินเป็นหลักประกัน กรณี
ต้องด้วยมาตรา 231 วรรคแรก ย่อมอยู่ในอำนาจที่ศาลชั้นต้นจะสั่ง

อำนาจของศาลอุทธรณ์

ในการขอทุเลาการบังคับ ศาลอุทธรณ์มีอำนาจดำเนินการอย่างไร?

อำนาจดำเนินการของศาลอุทธรณ์ มี 2 กรณี คือ

- 1) กรณีธรรมดา
- 2) กรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน

1) ในกรณีธรรมดา

ศาลจะต้องฟังคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งเสียก่อนว่าจะคัดค้านประการใดหรือไม่ แล้วจึงมี
คำสั่ง ซึ่งอาจเป็นคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตก็ได้

ถ้าศาลสั่งอนุญาตให้ทุเลาการบังคับ คำสั่งให้ทุเลาการบังคับนั้น ศาลอาจให้อยู่ภายใต้
เงื่อนไขใด ๆ หรือไม่ก็ได้ หรือให้ผู้อุทธรณ์ทำทัณฑ์บนว่าจะไม่ยกย้ายจำหน่ายทรัพย์สินของตน
ในระหว่างอุทธรณ์หรือให้หาประกันมาให้ศาลพอกับเงินที่ต้องใช้ตามคำพิพากษาหรือจะวาง
เงินจำนวนนั้นต่อศาลก็ได้

ถ้าผู้อุทธรณ์ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้น ศาลจะสั่งให้ยึดทรัพย์หรืออายัดทรัพย์สินของ
ผู้อุทธรณ์ก็ได้

2) ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน

ในกรณีนี้ศาลอุทธรณ์มีอำนาจสั่งอนุญาตให้ทุเลาการบังคับไว้ โดยไม่ต้องฟังคู่ความ
อีกฝ่ายหนึ่ง ดังเช่นกรณีธรรมดา ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินนี้ กฎหมายให้ถือว่าเป็นคำสั่งชั่วคราว
จนกว่าศาลจะได้ฟังคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งในภายหลัง ซึ่งศาลอุทธรณ์ย่อมมีอำนาจทำคำสั่งเปลี่ยนแปลง
แก้ไขใหม่ได้